

Нови Сад, 15. октобра 1913.

Број 19.

ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА

Година II.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ПРИВРЕДУ

ОРГАН СРПСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ МОНАРХИЈИ

УРЕЂУЈЕ:
РЕДАКЦИОНИ ОДБОРВЛАСНИК ЈЕ ЛИСТА:
НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНАОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
НИКОЛА Ј. ЂУРЧИЋ**Омладина и штедња**

I.

Много сам и често пута размишљао о томе: чиме то управо омладинац доказује да је свестан својих омладинских дужности? Имао сам довољно прилике посматрати омладински живот овде у средишту му, у Новом Саду. А много сам о томе разговарао и с људима, који стоје на челу омладинског покрета у нашим варошима. Онај пак, који пажљиво прати наш лист, могао је веома често читати у њему тужбе наших управа, а и појединих свеснијих омладинаца, како поједини омладинци према својим Омладинама не врше своје дужности.

Још најзадовољније могу бити оне Омладине, чији чланови уредно плаћају чланарину. Код већине Омладина веома многи чланови и ову најосновнију дужност своју врше несавесно и нехатно. Па још неке мудрице иду тако далеко, да се на неки наиван начин бране: како они не плаћају чланарину због тога, што им Омладина њихова не пружа оно, што би им требала пружати. — Такве мудрице у наивном мудровању свом заборављају, да никакво удружење на овом свету не може вршити своје дужности, те да по томе не може ни дати својим члановима никакве погодности све донде, док му чланови не плаћају уредно чланарину. И што чланови уредније плаћају своју чланарину, у толико може и удружење пружати својим члановим више погодности и више користи. Прво дакле треба да плаћају уредно своју чланарину па тек онда имају права зановетати, што од Омладине своје не добијају оно, што би хтели.

Али сваки Омладинац има само материјалне дужности према својој Омладини. Много су веће и значајније његове моралне дужности. Сваки Омладинац има својих моралних обвеза према свом друштву. Ми на овом месту не можемо наређати, које су све те моралне обвезе, али сваки свестан Омладинац лако ће разумети, шта му све ваља чинити, да би унапредио своју организацију. Али ипак има дужности, које су од свих најважније: похађати школу и штедети, то су две најважније дужности, које не би смео заборавити никада ни један Омладинац.

О првој дужности: о похађању школе, ми смо веома често говорили у овом листу. У овим чланцима говорићемо о другој дужности, о обвезној штедњи, о којој се досада много расправљало у нашим седницама: и у седницама управних одбора и у седницама Централне Управе па и на нашим конгресима. Са школама смо хвала Богу ипак одмакли један корак напред — али питање о штедњи крај свега расправљања ипак је остало на почетку почетка. Па и сви покушаји да се то питање практично реши, остали су безуспешни.

Од коликог је значаја по сваког Омладинца штедња, не само због тога, што у њему развија једну карак-

терну особину, која му је као трговцу најпотребнија, него и због тога, што штедећи сваки омладинац ствара себи капитал, којим ће данас сутра моћи отворити радњу, јер заиста веома су ретки они наши омладинци, који располажу толиким капиталом, да би могли радњу отворити без икакве штедње.

У овим чланцима хоћемо да расправимо питање: на који би начин могле наше организоване омладине удесити редовну штедњу за све своје чланове и како би се то могло најпрактичније спровести. Не морамо наглашавати, да то чинимо у намери, да и друге подстакнемо да размисле о овом по живот наших омладинаца тако важном питању, а ступци овог листа стоје отворени свима, који би у њему хтели да изнесу своје назоре. Па ваљда ћемо на тај начин, оваквим јавним договарањем у органу своме, моћи пробудити интересовање наших омладинаца за ову лепу идеју, а ваљда ћемо успети и да пронађемо пут и начин како би се ова идеја могла најпрактичније спровести у живот. Питање је ово важно: толико важно, да га никако не бисмо смели скидати с дневног реда све дотле док га сретно не решимо.

Наша трговачка омладина

Вршац, септембра 1913.

Ове редове посвећујемо на првом месту овлашћеним трговачким помоћницима, затим г. г. трговцима и најзад оним Вршчанима, чији су синови трговачки помоћници, и унапред молимо све, да пажљиво прочитају овај допис и да се лично нико не нађе увређен, јер није у питању личност него начелно темељно лечење једног општег зла, које се код нас у Вршцу зацарило на уштрб целог трговачког staleжа и целе трговачке омладине.

Почетак кариере наших трговачких помоћника већ има за основу и подлогу: самообману, неодређеност и непознавање самог себе, одсутност сваке амбиције (изузев неке шпекуланте, да ма и нечасним путем дођу до што веће плате а са што мање труда и обвезе службе), дакле уопште подлога јако оскудева у моралу.

Све, што сврши основну школу, па или нема куражи, амбиције, воље или средстава, да се боље у средњим школама школује, или што почне учити реалку или гимназију, па нам ове школе из I, II и III разреда шкартирају као посве неспособне, дакле пропали ђаци, — то ако није израније отишло на занат, бега у трговачке шегрте, и то више са кривице својих родитеља него својом жељом и жудњом за тезгом. Многи родитељ једва чека, да се отресе бриге, куд ће и шта ће са дететом, које неће и не може да учи, и не узима себи труда, да испита душевне особине свог детета: да ли ће оно бити способно и има ли дара за трговца, јер за бога, ко је још и то чуо, да за ваљана трговца ваља имати дара и урођене способности, — доста кад га сретно удоме за тезгу. Ту најмање има муке, јер научити чистити дућан, спремати робу и послуживати муштерију, то тек није никаква вештина, бар не код нас у Вршцу. То и најглупавије дете научи за

три године, а да то дете треба и више шта да научи осим горе побројаних дужности, већини родитеља и не паде на ум. Доста кад догура до ослобођења за калфу, па ето му сигурна екзистенција, бар ће дете добити, ако не доста, а оно макар најмање плате (бива, да почињу од 10 круна месечно без икакве хране или опскрбе), па ако ће га родитељ и даље морати хранити и одевати, оно бар нека има дете на трошак, јер за бога, данас бити трговачки помоћник а не живети господски, било би срамота и за дете и за његове брижне родитеље. Зашто су: кафане, билијар, по мало карте, пиво, бекријање, биоскопи, позоришта, балови, циркуси, концерти, фотбал, сви шпортови и сва могућа у нас уживања, ако нису за трговачке помоћнике. Заређајте свуда, па ако нађете где год један кутић, где нема ни једног од наших пунонадежних јуноша трговачких помоћника, готов сам да примим сву одговорност и пристаћу, да ме свако јавно у лаж утера.

Код наших Срба трговачких помоћника, нарочито и специјално вршачких синова — служба је само шпорт и средство, а уживања су главно занимање и циљ живота им, зато их велика већина у послу слабо што и вреди. Доказ тому је, што су данас по провинцијским варошима наше монархије Вршчани Срби као помоћници бојкотовани или их никако не примају или ретко ко, који још није чуо за њихове „врлине“.

Зато се Срби Вршчани помоћници брже враћају из „фремта“ кући него што су честито и ступили на страни у кондицију.

Па где нам ваља тражити узрока овоме злу? На првом месту кривим г. г. трговце овдашње.

Какву себи омладину васпитате, такву и имате. Јер да више и строжије пажње обраћате на своје млађе, не само у радњи, него и на морално им владање ван радње, не бисте могли доживити и то, да вам млађи дође неиспаван, па чак и пијан у радњу. Па знамо и таквих примера, да шеф није с места отпустио таквог развратника помоћника, него је отрпео — и све што је могао, било је, да га изгрди или укори, а зашто? Зато, што шефови не уживају код својих намештеника онај углед и ауторитет, који им као шефу припада.

Шта да чинимо да нам деца сретна буду целога века свог?

(Свршетак)

д) Који је посао најбољи?

Нико не говори речитије ни јасније од примера. Нема тога ко не познаје по којег човека, који се подигао из ничега. Управо тих је људи у српскоме народу више него оцаковића, кад на око улмемо трговину и занате. Ко год је добро испекао посао свој било у трговини било у занату, па је био чуваран и вредан, стекао је угледа и имања.

А да ли је то тако и у државној служби? Напредује ли и у државној служби човек марљивошћу, спремом и окретношћу? Да ли и у државној служби напредује човек то све већма, што је у раду кидљивији, савеснији и умешнији? Има ли кога да не би умео на то одговорити?

И да не гледамо на све друге незгоде, само то, што је државни службеник све већи бескућник, што је у раду савеснији, довољно је да нас застраши од тог посла. Ма колико послу вредан био, и крај најбоље спреме и умешности, државни службеник никад не може постати онако домаћин, као на којем привредном пољу. Још кад се узме, колико се пута може државни чивовиик селити, док заврши каријеру своју, онда се тек види сва невоља његова. Народ каже: ко се трипут сели, као да је једанпут горео.

Шта би било од првих трговаца, занатлија и других угледних привредника, да се нису одали на те послове, него да су учили школу, па да су отишли у државну службу? Многи би од њих били жалосни пензионирани, оптерећени оскудицом, а многи би којекако таворили и живели од данас до сутра.

Велика већина наших Срба Вршчана трговачких помоћника не поштује свога шефа, како би требало, не сматра у њему нешто више од себе, нарочито они старији — проседеле, који су оматорили, а нису се макли из Вршца. Ти су са својим шефовима, нарочито ако су по годинама старији од газде, сасвим интимни, али у вулгарном смислу, јер трговачки помоћници у своје шефу не гледају свога васпитатеља, заменика родитеља, свога хранитеља и свога учитеља. Не, они сматрају у шефу само једног себичног послодавца, коме они ринтају за јефтину плату, да би се овај боље обогатио. Зато помоћници не могу ништа ни да науче од својих шефова, нити ови да дођу до ваљана и способна помоћника. Па зашто тако мало страних младића Срба помоћника имамо у Вршцу? Просто зато, што не могу тако јефтино да сервирају као ова размажена вршачка деца, које родитељи хране и одевају; јер честити странац трговачки помоћник, немајући цабе храну и одело код свог брижног оца и још брижније маме — мора од своје плате, дакле у зноју лица свога, да заради себи храну, стан, одело и све што му треба. Па може ли ко са стране честит да дође у Вршац — препун вршачких синова — да сервира и како му бедно мора пасти то сервирање? Док се странац и са 120 круна месечне плате мора да брине, како ће платити стан, храну, одело, обућу и све најнужније потребе, дотле вршачки „оцаковићи“ служе и за 60 круна а живе царски, јер свих 60 утуцкивају на своја лична уживања (част изузецима, али их је врло мало).

Када би се вршачки трговци хтели еманциповати од навале — напасти — вршачких синова, када би, велимо, били мало боље пробирачи при узимању помоћника у радњу, имали би и они врсније и способније и поузданије помоћнике, на које се могу са пуно поверења ослонити. Овако, за љубав јефтина солера запостављају интересе своје радње и трпе посведневно омаловажавање и непослушност од стране овдашњих синова, којима за леђи стоје родитељи, мешајући се у васпитни рад г. г. трговаца.

Као најјаснији доказ, да имамо право, што ову горку истину пуштамо у јавност, нека послужи и факат: да у Вршцу данас ври по корзу и асфалту од Срба фацираних помоћника, т. ј.

Даровит човек, добро спремљен у струци својој, пун енергије и умешности, навикнут на штедњу и разуман живот, у државној служби никад постићи не може оно, што постиже у трговини, на занату и по осталим привредним пословима. У државној служби конкуришу најслабији умови најјачима, најнепремнији најспремнијима, ленивци највреднијима, несавесни савеснијима, најнеумешнији најумешнијима. У тој конкуренцији лошији боље пролазе. Ко се у снагу своју не узда ни у честитост, тај се ослања на неваљалство и на протекцију. Слаба се леђа лакше прегигају, те су отуд таки улизице и сплеткаши.

У државној служби најбољу снагу може заменити најгора, једно што је рад шаблонисан, те се на њега може којекако привићи и тупан какав, а друго, на штету се ту не гледа, колико на то пазе у приватним пословима. А то све даје протекцији великог маха.

Није тако у приватним пословима. Да се скупе колико је год рода и пријатеља, не могу на ноге дићи каквог заврзана тупана да постане први трговац или занатлије. Окретан, спреман; неуморан и штедљив напредује ту боље од неокретног, неспретног, леног и раскошног.

Погрешно је било мерило, по којем се до сада одређивало, на коју ће се страну упутити дете. Чим се осетило да има оно и најмање дара, да је оно разумно и окретно, сматрало се, да је грехота дати га на занат или на трговину, него се упућивало на школовање и спремало за државну службу. Како се онда и могу занати и трговина унапредити, кад се отпад (шкарт) одаје на те послове. Да се човек може срећно прометати кроз живот мора бити умешан у оцењивању прилика. То пак може човек бистрије памети.

Ако игде међу Србима су сад најповољније прилике за

оних, који су без службе, а хране их као дембеле њихови родитељи, па пошто их има од 18-те до 40-те године од сваке врсте младости, то, да је фигура још жалоснија, има их, чији се родитељи муче као убоге сироте занатлије, па ипак поред хране, стана и одела морају да им дају и трошка на дуван, билијар, пиво, кафану и т. д. Таквих екземплара има повише, а има их, који по годину две, неки и више седе без службе и траће своје младе дане не помишљајући, „да ће их питати старост: где им је била младост?“

Има и таквих, које неће нико да узме у радњу због развратних страсти, већином због пијанства. Ти седе годинама, па тек ако се ко смиљује, да их четвртком и недељом, кад је пијачни дан узме за испомагача при послуживању муштерија и даде им по 4—5 круна за пола дана, баш као и они фаширани келнери, какве обично наш брат Сава Печена недељом узима, да испомажу у баштенској рестаурацији.

Ето, до таквог нивоа доспевају наши вршачки Срби трговачки помоћници, кад остану без игде ичега. Све те фаширане наше јуноше већим делом обиграли су све овдашње радње, сервирајући у њима мање више и баш зато сада газе калдрму дембелишући, јер их нико неће ни за ову јефтину плату, за какву, на срамоту свег њиховог сталежа, само Вршчани имају рачуна да служе.

Како нам тек смешни изгледају понеки родитељи таквих фашираних дембела, који се вајкају, што им је „слатки“ син остао солдат? Знам сиротана, који је потрошио и црно испод ноката, да рекламацијом спасе сина од солдачине, доказујући, да му је син јединац и хранитељ, а ено га тај сиромашак храни тог дембела и сада још мора и џепарац да му спрема сваки дан. Па зар није то од Бога грехота, а од људи срамота?

Камо лепе среће и за будућност младићеву и за његове сиромашне родитље, да су га оставили, нека га цар храни и одева три године, барем би се у касарни за то време научио реду, раду и послушности. Овако један грех сто штета.

За све ово криви су родитељи. Када би наши Срби родитељи узели за пример Чивуте, они би своју децу из малена васпитали у томе правцу, да дете из младости навикну, да

раднике ма које привредне гране. Међу Србима многи послови нису у српским рукама, него у туђим. То значи да ми међу нама обилно хранимо и издржавамо туђе људе, док сами оскудевамо. Још од наших растурују се многи по свету, пандурећи и измећарећи другоме за мрвице што падну са стола туђинскога. Док наше даровитије људе једне убија канцеларијска прашина, друге досада пензионарског живота, а и једне и друге оскудица, дотле се туђинци богате међу нама.

Као што се види није тешко увидети, да је бољи посао привредни него што је државна служба. Сад би дошло на ред да се види од привредних послова који је најбољи. Одмах без устезања и увијања да кажемо, да сваки привредни посао води срећи.

Нема рада који би се могао унапредити сам од себе. Све зависи од човека. И најнезнатнији посао кад дође у руке умешне, развије се и прошири, да наткрили послове дотле и много јаче. А опет има доста примера, да пропадају и најјаче радње, кад падну у невеште и нехатне руке.

Како може и најнезнатнији посао умешан човек да претвори у извор богатства, ево једног лепог примера. Нема човека да није наишао, идући улицом, на парче гвожђа, лима, хартије, клинац, какву крпу и већ чега ти ту нема од ђубрета и отпадака. Видећи то, једноме је Енглезу пало на памет, да се ода на нов посао. Почео је он по улицама купити све што нађе, па је онда нашао, где се од тога може што продати. И тај ђубретарски рад развио је тај Енглез толико да је постао богат човек. Пре кратког времена умро је, а након себе оставио је имање од преко 150 хиљада.

Кад се ето може стећи купећи ђубре улицом, а да шта се може учинити од других радова? Ма колико се мучили, не можемо ни по чему издвојити ни један посао, за који бисмо

само тежи за самосталношћу, за самосталном зарадом и поштовањем хлеба, који га храни, те да се пиле што пре отера испод крила луде квочке — безумне матере, која мажењем квари младеж. И опет велим: част изусецима!

Заређајте по целом свету и видећете, да је свугде стидно видети млада здрава човека дангубу, беспосличара без занимања, само у Вршцу то није стидно. Не у Вршцу је то шпорт, мода. Они су курмахери „пресретним“ занатлијским девојкама, кавалери, играчи и аранжери на свима забавама, најврснији певачи, тамбураши, фотбалисте, соколи и све су, само свој позив обесили су о клин.

И сад са оваквим моралним појмовима, са оваким елементом створити једну трајну чврсту стручну организацију? Невозможно! Зар у младића, који ни толико стида ни осећаја нема за позив, коме се из ране младости посветио, тражити свести и појма о потреби стручне организације?

А тестераши, па чак и сви кубикаши надничари приступају организацијама стварајући јаку целину и од оне хуле наднице остављају на страну у социјал-демократску касу или у централну радничку осигуравајућу задружну касу по неку цркавицу за црне или старе дане.

Чак и у њих има дисциплине и свести о послушности.

А ми? Наши трговачки младићи? Они живе од данас до сутра, док има топла запећка код родитеља. Живе и лете само за телесним и разним друштвеним уживањима. Покажите ми кога од њих, који је на поштен начин од своје плате стекао капитал? (и опет велим: част изусецима, знам само двојицу врло честитих данас трговаца). Иначе „што туц — то муц“.

Понављам, да у велике већине, скоро у свију нема ни мрве амбиције, идеала за свој позив, па слабо врло слабо и поноса, а на шта врагу и да је поносит? Да ли је у трговачким, оним најобичнијим наукама — рачуници, простом књиговодству и кореспонденцији ма и најмање спреман? Боже сачувај!

Погледајте само њихове писмене оферте. Та већ из оферта и његове скоро аналфабетске неписмености види шеф на страни, колико овај вреди, па како сме да га узме, кад је

могли рећи да је најгори. Сваки посао има своје вредности, а сваки се посао може усавршити и унапредити да буде велики, а може и највећи пасти да буде мали. Какав ће који посао бити зависи од онога који га ради.

Сваки посао може бити први кад му се преда радник целим срцем својим и свом душом својом. А што већи посао, то све веће задовољство за онога који га ради, а тиме и све већа срећа.

е) Како ће наћи најбоље место кад ко хоће да изучи какав посао?

Нема заната да није добар, само кад га човек добро испече, кад је довољно окретан, и кад га ради од свег срца. Човек не може сам од себе добро испећи посао, него ваља да има што бољега мајстора за учитеља.

Да би човек напредовао у животу, није довољно да само добро разумева свој посао. Ко се не држи реда у послу томе се посао заплете, што му наноси штете. Реду се пак човек може научити у добра мајстора.

И крај добро испеченог посла, и крај реда у послу опет се напредовати не може, док се нема окретности у раду и у прометању. Добро ваља знати где и кад треба што купити, а тако и продати. И томе се човек може научити само у добра мајстора.

И све онакав да је човек радник, каквога поменуемо, опет напредовати не може док му у кући реда нема. Кућа без реда и штедње, продерана врећа. Ко врећу подерану напуни, тај ће напуни и подићи и кућу без реда. А кућном се реду може научити само у добра домаћина.

Али младић нема само да научи какав радин и домаћин да буде, него и какав грађанин. А и томе се може само научити у добра старешине.

чак и у 25-ој години свога живота, а осмој или деветој години сервирања остао неписмени глупак.

На све стране удружења трговачке омладине отварају 1. октобра о. г. своје вечерње курсеве за омладинце, своје чланове.

А шта ћемо ми Вршчани?

Док се по Новом Саду, Панчеву, Митровици, Земуну, па чак и у Старој Пазови (где једва има 20—25 Срба помоћника) ти ваљани младићи за 6 месеци зимских вечери одреку сваког уживања и вредно учећи се оним најпотребнијим наукама за њихов будући позив, честите и ваљане трговце зноје и труде, дотле управа вршачке трговачке омладине не сме ни да почиње упис у вечерњу школу, јер нема ђака. Од 80 Срба трговачких помоћника у Вршцу лањске јесени само се њих 12 нашло, да се упишу у ову школу, па и ти су већ после 2 месеца напустили школу због позоришта и забаве. Међутим су неки били и толико неблагодарни, да су критиковали наставни план и програм, којег су стручњаци према способностима ђака и потреби израдили, јер се дрско уобразили, да имају способности за немачки језик и више науке, а не виде бедници, да не знају ни свога матерњег језика, (највише су мрзили на српски језик), па не знају честито ни таблицу множења.

Не ће управа вршачке трговачке омладине да се и ове године бламира пред грађанством и школским властима због неозбиљних младића, којима је преча забава, мода, позориште и кафана него школа. Варошки школски одбор у коме седе већином Немци, на заузимање председника вршачке трговачке омладине, а по молби ове управе драговољно нам је бесплатно уступио потребне учионице са огревом и осветљењем у оварошкој комуналној школи за сво време од 6 месеци и ми смо ту доброту проиграли, јер смо једва 2 месеца издржали, па само немарношћу својих ђака морали школу затворити. Питамо сада све разумне људе, каквим образом смемо сада тражити од истог одбора учионице и за ову годину? У зградама српских вероисповедних школа не можемо употребити учионице — ма да би их зацело могли добити — јер тамо није спроведена електрика, а без ове се дајас ве-

Млађи има од свог старешине да научи, да је окретан, спреман и умешан радин, штедљив и уредан домаћин, и примеран грађанин. Али ни с тим још нисмо исцрпили све што има млађи да научи у кући у којој је.

Ни са животињом не поступа се данас немилосрдно и нечовечно. Није човек ко ружно поступа с онима који му добра чине. А већ ко му може више добра чинити, него онај ко му послује у кући и привређује. Зато према свима млађима старешина треба да је човечан. Човечношћу стиче он љубав у млађих, те му они раде и с више воље и више пажње. А ни томе се не може човек научити у другој него у кући добра домаћина.

Давно је казано да се маторо дрвеће не калами. Тако се ни стари људи не повијају лако према времену. А омладина мора да иде за временом. Новоме времену и новој науци пре ће се човек научити од нових људи, што значи од млађих, него ли од стараца.

Ето и то, што смо до сада наређали, доста је да се види, како није лако наћи младићу zgodно место, где ће научити какав посао. Нема ту да се учи само занату, него има и да се научи, какав треба да је он човек, као домаћин, као грађанин, као старешина и као учитељ. Може ли знати ко, где има тако zgodних мајстора, трговаца и других привредника којима бисмо могли мирне душе предати дете своје на учење?

Широк је свет. У томе широком свету има доста добрих и примерних људи, само они не живе на једноме месту, него су растурени. Није лако пронаћи, где који од тих добрих људи живи. И ако лако није, опет су се људи промучили па су их пронашли. И тим тако добрим људима предају се деца на изучавање заната, трговине и друге радиности. Та деца и после стоје под непрекидним надзором, и она и оне

черњи курсеве по школским учионицама не могу одржавати.

Када би нашој младежи била памет за школом и озбиљном студијом, и када би се неко од старијих виших власти нашао, који би могао приморати наше Србе помоћнике, да редовно долазе у ову школу, онда би се могло зар и покушати са уписом ђака, па тек када би се јавио довољан број — најмање 30—40, и то бирани таквих, који су поуздани или за које се може стећи јемства, да ће уредно долазити на предавања, могло би се и отпочети што. Овако: „бош посла“. Данас наши младићи од своје часне речи, задате, својим потписом на изјави праве подсмех и спрдњу, а кад је у свези са потписом часне речи и плаћање какво, онда се изговара на малолетност и законске прописе. Где такви појмови о моралу владају, где се од стране родитеља и шефова са њиховом немарношћу и неозбиљношћу ма и нехотице иде на руку оваквој индоленцији самих младића, тако рећи будућих трговаца и њиховом заглупљивању — вреди ли и има ли смисла трошити драгоцено време и снагу оних радника, који би хтели и желели искрено радити на васпитању, просвећивању, усавршавању и бољитку целог staleжа и сваког појединца Србина трговачког помоћника?

Из нашег дугогодишњег искуства уверили смо се, да нисмо до сада нигде нашли оволико нехата немара и неразумевања и непоштовања своје дужности и свог позива као у трговачке младежи у Вршцу, а нигде оволико страсти за уживањима, ни мање интелигенције у појединих индивидуа.

Кад једном наше Српче, посвећено трговини у раној младости, дође до тог сазнања, да за трговца није сва школа тезга, да трговачком помоћнику није једини задатак и циљ; цело своје сервирање провести само у послуживању муштерија, него и у спремању за данашње захтеве модерног духа времена, у спремању барем најпотребније интелигенције, која је нужна данас и трговцу. Није интелигентан онај фиџифирин гигерл помоћник, у чијој глави — ма и под цилиндром зврји слама, него онај, ма и просто одевен, који уме рачунати, лепо и паметно написати што, књиге, ма и најпростије водити и који се поред шефа интересује о квалитету, ценама робе и где се најбоље и најјефтиније набавља роба. Кад, велимо,

старешине. Пази се да се зна и како се деца владају, и како им је у оној кући. Нема родитеља да води тако бригу о деци, да се она изведу на пут што боље, као што воде ти људи.

Па ко је тај што тако родитељски води бригу о деци, која су смештена по разним пословима? Ко је тај што тако вољно и несребично помаже да се у привређивању спреме што више привредних радника? Ко је тај што не жали ни труда ни трошка, само да би истински унапредио привреду у српскоме народу?

То је Привредно Одељење Београдске Трговачке Омладине у Београду, и Привредник у Загребу. Та друштва бригу воде, да би се што одабранија деца сместила у што одабраније куће, те да се што боље спреме за ваљане раднике. Ти тако добро упућени радници после ће бити примерни учитељи оне околине, куд стигну и где буду живели. На тај ће се начин привреда у нас Срба покренути, заталасати и развити до великог полета. Али та привреда и радиност не само да ће се тим путем развити, него ће и остати у нашим српским рукама.

Јевреји данас светом дрмају и без војске, и без топова, и без величине у броју. Нема их више него колико је нас свега Срба. Сила им једино лежи у капиталу, до којег су дошли окретношћу својом и штедњом, а то је привређивањем. И на њих ваља да се угледамо.

Кад је привреда толика сила, кад се човек добро спреми за њу, онда ваља и ми да се спремамо од свег срца. У овој туђинској најезди српски се народ може спасти од пропасти једино ако се привредно унапреди.

Привреду могу унапредити само ваљани привредници. А за ваљане привреднике могу се спремити само ваљана деца.

П. Аршинов.

буде нашој омладини наука и позив пречи од уживања, тек тада можемо без бојазни гледати у сјајнију будућност Срба трговаца. На срећу, ово и овако ужасно траљаво стојимо ми Срби са нашом омладином само у Вршцу. Па нека их, ту ће и мрети. Сјајни примери београдске, новосадске и осталих трговачких омладина најлепша су нам утеха за опћу будућност Срба трговаца, јер школован млад нараштај трговачких помоћника даће јак кадар способних трговаца, а ми Вршчани таворићемо се дотле, док и наши трговци и родитељи не промену начин васпитавања своје омладине, посвећене трговачком позиву.

Само у том случају би се могла у Вршцу опет створити вечерња школа за трговачку омладину, када би се г. г. трговци шефови писмено обвезали, да ће своје помоћнике редовно упућивати у школу и да не ће ни једног држати, нити у службу примити, који не ће да похађа ову школу. Иначе не! Јер на голу реч, па и писмену обвезу самих наших омладинаца нема смисла ослонити се, јер нити њихова поштена реч, нити потпис што вреде, пошто у вртлогу уживања утучаше и оно мало морала и разумевања савести и поштене речи. Ово је здраво много речено, али на жалост истинито.

Ако је за вајду и доста је и од срца искрено је речено. Ко зна боље, широко му поље; а ваљало би за општу ствар, ако би ко шта ношао, да нас у овим горким речима исправи ми би смо му били од срца благодарни. *Б. П. М.*

Школа у Великој Кикинди

(Допис из Велике Кикинде).

И наша трговачка омладина је добро схватила значај удруживања, те је по примеру других и она још пре две године створила „Удружење Трговачке Омладине“. Одмах се видело да ће то удружење бити трајно, јер је омладина с великом вољом ступала у удружење и принела доста материјалних жртава ради остварење тога друштва. Оно је сада у лепом броју, држи редовно своје састанке у својим скромним просторијама. На тим састанцима читају, разговарају о прочитаном, слушају предавања и забављају се свирком. Све су то занимања, од којих ће сама омладина имати користи.

Када су дознали да је у Новом Саду основана Вечерња Школа, одмах су решили да и они отворе такву школу и отворише ју. С почетка је та школа лепо напредовала и изванредно број ученика вредно ју је похађао, те се на свршетку године са неколицином ученика одржао и испит. Али је погрешка била у томе, што код доста њих није било истрајности, многи у току године напустише школу. Друге године због разних сметњи (највише због балканског рата) није се могла школа одмах отворити, те се одуговлачило све до Божића, када се једва отпочело са малим бројем ученика, али се брзо и завршило. Може бити да су те спољашње сметње, а можда и непрактично сређено наставно градиво допринели, да се занемарило похађање Вечерње Школе. Но сада су увидели потребу отварања Вечерње Школе и сами неки ученици, те су се молбом обратили на управу удружења, да поради да се Вечерња Школа што пре поново отвори. Управни одбор је ту молбу уважио.

До сада су тражили њих 17-оро отварање школе. Ово је пријатна појава, када сами ученици осетише потребу те школе. Ти вредни младићи су ово: Славко Илић, Милољуб Станисављевић, Душан Симић, Богољуб Гајин, Бранко Раказов, Хран. Милосављевић, Милан Попов, Пера Силашки, Ђура Ђурићин, Ненад Живић, Жарко Сивчев, Петар Рајков, Милош Симић, Светозар Кришан, Ника Којић, Стева Логов, Б. Трећак.

Ми се тврдо уздамо да ће се и остала трговачка омладина угледати на ове вредне другове своје, те да ће с вољом доћи у другарско коло и вредно похађати Вечерњу Школу. Особито сада када ће и наша школа да ради по наст. плану израђеном од госп. Лотића и усвојеном од Школског Савета Н. Т. О. По томе плану имаће ученици прилике, да се упознају

са наукама, које ће им у практичном животу бити неопходно потребне. Истина је, да им школа не може све дати, али може да упуту, може да покаже пут, којим треба ићи у животу; јер сваки такав сигурније пролази кроз живот, лакше савлађује разне тешкоће, које се појављују у животу; сваки такав часно заузима место у друштву, у трговини и свугде. А таквих нам је трговаца баш данас преко потребно да имамо, па да можемо и ми Срби на том пољу упоредо корачати са другим напредним народима. Не дајмо се, не пуштајмо никога испред нас; радимо с другима упоредо, примајмо што је добро и напредно, а оканемо се од злога, па ћемо постићи, да се српски трговачки staleж дигне на ону висину, на којој стоје сви вредни и напредни људи.

Кад помотримо развој српског друштва, доћи ћемо до тог уверења, да је образован, вредан трговачки staleж у данашњем времену врло важна чињеница у српском народу. Независан је, не утичу на његов рад никакви спољашњи чињеници, чему су у новије време изложени други радници српског народа. Па такав независан чинилац треба а и дужан је да испуни задатак, који му садашње наше српске прилике одређују.

Омладино, учи, походи школу, подигни име српског трговца, па ћеш добити заслужену захвалност српског народа. *М. Б.*

О потреби вечерњих школа

Предавање ВИТОМИРА РУНИЋА, учитеља из Сентомаша, одржано на другарском вечеру Ст. Бечејске Трговачке Омладине.

На ваш позив ево дођох у вашу средину, да се на овом вашем другарском вечеру поразговарамо, о вашој будућности и као трговаца и као Срба.

Минуло је више од 500 година, како се застава српске слободе вила, како је последњи српски барјактар Бошко Југовић свој крсташ барјак јуначки испустио у хладној и крвавој Ситници и за пуних пет векова Србин је тамновао, робовао као сиротиња раја. Историја је забележила, какве је муке и невоље подносио српски народ и потоња поколења ће се поносити својим јуначким дедовима.

Србин је сневао о својој слободи пуних пет векова, један другом шапатом је зборио, да га негује душманин, који је тражио главу сиротиње раје. Заветна мисао Србинова беше: Осветити Косово, покајати своје старе, и опростити се ропства.

И сину дан српског ослобођења, сунце слободе роди се Србину. Сва словенска племена обрадовала се овом ослобођењу, јер сви други народи беху противни дотадањем раду Словена, јер су ови радили на слози Словена и тај рад назваше „Славизам“.

Друго је време настало сад место „Славизма“ ускрсао је „Србизам“. Ово дакле треба да је основна подлога нашега рада. Сви ви драга браћо знате да је трговина у жиловским рукама, сви ви добро знате да су Жидови окретни и сложни, они помажу један другог у сваком случају. Но ви знате и то да се они прилагођују свим политичким приликама. Они из рачуна постају оне народности у којој су држави. Па ипак имају они једно лепо и узвишено начело, кога се они безусловно придржавају, а то је: Пре свега Јеврејство.

То је дакле полазна тачка. Вама, као српској омладини и потомцима дичних српских јунака мора бити полазна тачка: Србизам.

Име, језик и образ, то је светиња, коју треба ви као синови свога народа одлучно да браните, на сваком месту и свугде да се тиме поносити, у сваком раду у сваком потхвату треба то да вам је на уму.

Сваки напредан човек тражи науку, сваки такав човек збира је, јер у данашње време сваки онај, ко ништа не учи, ништа и не зна, а ко ништа не зна, ништа и не вреди, а ко ништа не вреди, не вреди ни да живи.

Сваки је народ јак ако је материјално јак. Али образован свет ће увек бити материјално јачи од оних, који нису

образовани. Французи и Енглези су данас најбогатији народи али су они и најобразованији.

Српски народ је демократски народ и доста сиромашан. Кад би прегли, да га ојачамо материјално, врло би тешко успевали, јер природно је, да треба оног помагати ко мало има, а ми по готову сви мало имамо.

Наши стари су боље живели. То ће те много пута чути у нашем народу, но неће да помисле на ону нашу пословицу: стари људи стари обичаји, неће да помишљавају и на начин живота наших, на прилике тадање и данашње.

У српском народу је валда било људи, који су били истакнути као јавни раденици свога народа, а међу тим људима је било и људи, који и ако нису умно помагали наше прваке, помагали су их и морално и материјално. У борби кроз пуних 40 и више година били су српски трговци и занатлије први војници свога народа, били су најистрајнији.

Наши стари трговци били су добри и ваљани Срби, а вредни и штедљиви трговци. Наши стари трговци нису имали на расположењу стручног образовања, али су зато ипак знали добро трговати.

Време се мења, а у времену људи. И прилике су друге биле, кад су наши стари трговци трговали. У тим временима наши трговци нису располагали бог зна каквим образовањем, али им оно није било ни потребно. Данас наши трговци безусловно треба да стичу себи образовања како светског тако и стручног. А где ће наћи то образовање? Где ће наћи ту душевну храну? Одговор је кратак и јасан: у школи.

Јест школа је дом у коме треба потражити ово, а ако немамо школе, постарајмо се да је имамо, да је подигнемо, она треба да нам је уточиште науке и образовања.

Већ прва знања, које треба у детињству да стичемо, тражимо у нашој основној школи, јер без тог првог знања већ као деца не можемо бити у друштву.

Па кад би се запитали: шта је управо задаћа школе? Уверен сам, да не би знали тачно одговорити на ово питање. (Са њиме нису начисто ни школски људи). Школа је позвана и да васпитава и да образује. И једно и друго од велике је потребе и великог значаја.

Васпитање је у нашем животу оно што би могли и простије рећи, ваља се и не ваља се. Ви врло добро знате, шта је добро а шта зло, али мала деца која не знају ово разликовати, родитељи их упућују овим речима. Благо ли си га, оној деци, чији родитељи овако раде својом децом, јер још од малена их уче само добру, а за кога се добро лепо, бива само добар и ваљан човек. То је оно домаће васпитање, које се опажа на свакоме појединцу у приватном животу. То што се улева у душу детињу, наставља се доцније у младића са оно: пристоји се и не пристоји. Ово да како треба да се дотиче свакога, а нарочито младог трговца, који треба да задобије што више добрих људи у потрошача оне робе, коју он продаје. У школи ће имати прилике, да што више чита и учи, треба да му се омили књига и штиво, како би своје слободно време употребио на читање лепих књига, које племене срце и душу. То би било васпитање душе и срца.

Но трговцима свакако поред овога треба у данашњем времену и стручног образовања.

Сви ми врло добро знамо, да је данас утакмица (конкуренија) врло велика, и да то такмачење не може нам трговац да издржи.

А за што? Многи и многи трговац не располаже баш стручним образовањем, не располаже окретношћу трговачком, те постаје жртва свога незнања.

У данашњем просветном времену тражи се од сваког чиновника законом одређена предпрема. Наши трговци не располажу тиме. Ми немамо трговца, који би имали по неколико гимназија. Наш народ даје своју децу у трговину, неки од морања, неки из сујете.

И једва чека да му се син ослободи, да му отвори радњу, не мислећи, какве ће последице бити.

Кад би се могло узаконити оно што је пре две десетине

година препоручивао један занатлија. Да сваки шегрт мора имати 4 гимназије, а по том 3 године шегртовања и 6 година службе као помоћник. Свакако ће вам ово изгледати претерано. Но кад узмете данашње прилике и у њима наше занатлије, видићете мало њих, да живе животом достојним једног занатлије, још јаднији живот једног родитеља, који има да се брине за своју породицу, да их храни и одхрани, да се збрине за њих и за будући им живот.

Не стиче се знање само у школи. Путовање по свету, посматрање свега онога што човек види и размишљавање о томе, допуњују оно знање којим човек располаже, богати се искуством, а искуство је најбољи учитељ.

Школа нам даје теорију а стваран рад нам пружа праксу, која нам даје основ за даљи рад.

Не журимо дакле да што пре стигнемо у море друштвеног живота, не журимо, него полако се спремајмо за живот и то темељно, да нас таласи друштвени не понесу собом у матичин вртлог, да нас не ухвати матица, те да се утопимо.

На посао дакле. Не часите часа, дижите себи школу, тражите себи начина, како би се заодели оним оруђем знања, које нисте себи знали скупити, пропустили сте или нисте имали прилике да то учините: на вама је, да се сами бринете о себи. Помози се сам па ћу ти и ја помоћи — вели Бог.

Купујте књиге, оснујте себи књижицу и збирајте себи знање, јер знање је светлост знање је моћ.

На завршетку овог малог мог предавања молим Вас врло лепо драга браћо да ми не замерите, јер ми је и време кратко било, а ја држим да и ви сви врло добро знате шта вреди данас образован човек. У то име поздрављам Вас и желим, да што пре отпочнете рад у вашој стручној школи, да што пре напредак покажете, а уверен сам, да ће те наћи пријатеља у овом вашем лепом потхвату.

У то име сретан вам рад.

Ђ.

Трговина напредак радње

У 39. броју „Трговачких Новина“ изашао је чланак: „Како треба куповати робу за трговину“.

У истом чланку писац је напоменуо, да при куповању робе треба трговац, бољег избора ради и своје млађе, па чак и своју жену да упита. Кад је дакле и жена нека помоћ радње, рад сам овде да споменем њену функцију.

Данас се налази врло мало мањих па и средњих радња, у којима неће — разуме се код ожењених — и жена мужу помагати. То је сасвим оправдано, јер ко хоће да у својој радњи има сасвим поуздану и заинтересовану потпору, тај ће у првом реду наћи то у својој жени, у свом верном садругу.

Оно је истина, да је у свом послу позван прво човек да у њему ради, а задаћа је жене, да води домазлук, децу ако их има да васпита и мужу да угоди, како би му се милио починак и у њем се сретан налазио. Но баш данас нису више односи таки, јер је много пута стављено питање, да ли да се вођење домазлука, нега и васпитање деце повери некој трећој особи, а жена да се прихвати трговине, пошто ће жена себи одурити дневно неколико слободних часова, да мужу у његовој тешкој борби за опстанак помогне. Па у колико је тежа и јача борба, тим је више човеку потребан један веран, одан, истим интересима одан човек — савезник.

Благо оном трговцу, који је нашао у својој жени суродна ортака, једног ненакнадивог и добројелећег саветника, помоћника, чија оданост не може да се наплати.

Кад се обазремо мало, па ћемо видети оне трговце, који су се попели на висок ступањ, да добар део свога благостања иму захвалити неуморном раду своје жене. Може човек бити вредан и ваљан колико му драго, може да подузима све и сва што би радњи допринело, али прави благослов, прави напредак допринесе ипак помоћ жене. Она му је била, у сваком погледу ненаплатива и у правом смислу помоћница. Она је била уз њега у великој борби за опстанак, она је де-

дила с њим и радост и успех, па ако се доцније може бити пак и одрасли син стави у службу радње и од родитеља започето са младом снагом настави и прошири, тада може рећи такав трговац, да је уз себе најбоље, најпозданије и одане том послу помоћнике имао.

Тешко пак оном трговцу, који је у својој жени нашао свог противника, па још уз противника и пропалице изродио, тај поред најбољег посла мора да губи вољу за даљи рад. А тада нема среће ни напретка радње, а између таког мужа и таке жене, ни божјег благослова нема, а кад тога нема, тада свега нема. Онај трговац који се попео на висок степен, тешко му је да радњу коме другом преда поред свог одраслог сина, ако га има, а има код нас више случајева, где отац сину преда радњу па ма и да није на свом месту, али онда обично испуни се она пословица: „Отац стеко, а син растеко“.

Нови Сад, 12. окт. 1913.

Васа Дмитрашиновић,
учен. III-ег разр. В. Ш. Н. Т. О.

ОМЛАДИНСКИ ГЛАСНИК

Глас румске српске трговачке омладине. У седници управног одбора нашег друштва од 11. септембра почели смо припреме за отварање вечерње школе трговачке омладине. У ту сврху сазвана је сва омладина на конференцију на којој је разложена важност вечерње школе, њезин циљ и значај. Том приликом је стављено омладини на срце, да ће почетак и отварање школе зависити само од одзива омладине за школу. Пошто је већина омладине изјавила, да ће се уписати у школу изабран је школски савет, коме је препуштено да се постара за предавача, наставни план итд. У Школски Савет су изабрани г. г. Ђока Жигић, трговац; Душан Поповић, управитељ срп. осн. школе; Др. Стеван Добричић, адвокат; Данило Удицки, трговац; Вића Грујић, трговац; Милан Вуин, трг. помоћник и Младен Радаковић, књиговођа.

Пошто до тога дана још није била изашла наставна основа новосадске трговачке омладине, то је школски савет поверио госп. Душану Поповићу као управитељу наше вечерње школе, да он изабере и нађе предаваче с којима ће израдити наставни план и поднети га онда на одобрење Школском Савету. Госп. Душан Поповић се је драге воље одазвао том поверењу, те је поднео ускоро Школском Савету наставну основу, коју је он израдио за двогодишњи течај, а циљ му је био, да ову основу што више удеси према нашим локалним приликама, а и да буде што потпунија и боља. Као што смо се касније осведочили, видели смо да се наша основа у многим тачкама слаже са новосадском основом.

Школски савет је усвојио у целости основу г. Душана Поповића те је том приликом такођер потврђен и избор предавача. Према наставној основи предавање се у I. течају; српски језик 1 сат недељно, предаје г. Никола Милчић, учит. срп. осн. школе. Краснопис 1 сат недељно, предаје г. Никола Милчић, учит. срп. осн. школе. Рачун 1 сат недељно, предаје г. Владимир Михајловић, учит. срп. осн. школе. Трговачки земљопис и познавање робе 1 сат недељно наизменце, предаје г. Иван Баретић, професор реалне гимназије. Трговачко право, 1 сат недељно, предаје г. Др. Стеван Добричић, адвокат. Књиговодство и кореспонденција са контоарским радњама 1 сат недељно предаје г. Младен Радаковић, књиговођа Српске Привредне Банке.

У II. течају се предају осим краснописа сви предмети са истим бројем сати, само што се књиговоду додао онај 1 сат место краснописа, а предају исти предавачи.

Уписивање у школу обавило се у недељу 5. октобра свечаним начином. До подне је сва омладина присуствовала призивању св. Духа. На призивању је појало оvd. српско певачко друштво, које се је драговољно одазвало позиву управног одбора наше омладине. После подне у 2 сата обављено је у присуству Школског Савета уписивање у школу, а

у четири сата обављен је пријамни испит свих оних омладинаца, који су се пријавили за други течај. У вече истога дана одржано је другарско вече, на коме је госп. Душан Поповић у врло лепом и духовитом говору приказао читав рад, сврху и важност школе за све а нарочито вечерње школе за трговачку омладину, те је позвао омладину, да ову установу пригрли са оном љубављу и одушевљењем, са којом му је управни одбор са Школским Саветом даје, јер је ова школа само за омладину и њену корист и створена и отворена.

Остали део другарског вечера протекао је достојанствено у разним здравицама и лепим декламацијама, које су некоји г. чланови омладине врло лепо предавали.

Успех другарског вечера је био врло леп, јер се после истога пријавило још нових чланова за школу, тако да од 50 омладинаца полази школу њих 40 и то у I. течај 23 а у други 17.

Предавања у школи су почела 8. октобра те се одржавају уторником и четвртком од 8—10 у вече, а недељом од 2—4 сата после подне. Предавањима присуствују увек по 2 члана управног одбора, као надзиратељи.

Осим школе решено је да ће се сваког месеца бар једанпут одржати другарско вече спојено са разним популарним предавањима. Такођер је одређено да се 2. новембра одржи и забава срп. трг. омладине, те су за исту подузете све спреме, како би иста што боље успела, јер је намењена вечерњој школи срп. трговачке омладине.

Младен Радаковић тајник.

Верење. Редован члан Н. Т. О. госп. Светозар Ст. Бека верио се са гђцом Смиљом Содићевом из Новог Сада. Честитамо.

Другарско вече Ст. Бечејске трговачке омладине. У суботу 13. септембра о. г. одржано је четврто Другарско Вече Ст. Бечејске трговачке омладине у дворани српске читаонице. Програмни део овог вечера одржао се уз пријатељско суделовање овдашњег занатлијског певачког друштва, под управом нашег вредног и агилног почасног члана г. Димитрија Хаднађева учитеља.

Ово другарско вече испало је на све опште задовољство. Друштвени председник г. Љубомир Ђорђевић, са бираним речима отворио је другарско вече и позвао г. предавача да отпочне предавање. Г. Витомир Рунић, учитељ из Сентомаша држао је врло лепо и поучно предавање о потреби вечерњих школа. Говорио је лепим одушевљењем и умењем. Омладина је с великом пажњом саслушала предавање. Предавача је омладина поздравила дуготрајним „живео“.

После предавања певало је братско занатлијско певачко друштво, вешто и умиљато две српске песме, које су изазвале велико допадање код слушалаца.

Са овог другарског вечера разишли смо се с пуним уверењем, да само у раду можемо постићи прави циљ.

Комбинирано питање из књиговодства (посвећено ученицима вечерњих школа Трговачких Омладина). Једног дана уђе у неку радњу муштерија, да купи себи зимско одело. Трговац је показивао по развој цени и напослетку изабере муштерија себи повољно одело по К 80—, извади банкноту од К 100— и пружи је трговцу да му плати. Трговац не имађаше ситног новца, да врати својој муштерији К 20—, пошаље свог помоћника, да стотинарку где промене. Од ситног новца задржи газда за одело К 80—, а преостали К 20— врати муштерији. „Збогом, збогом“! Након неколико минута дотрчи сусед трговчев, (који је стотинарку променуо) и докаже, да је стотинарка, коју је он променуо фалична. Трговац и цео персонал му осведочише се о фалсификату стотинарке, те трговац, да неби пао под сумњу фаличног новца, а да му сусед не буде у штети, извади из своје благајне добру стотинарку и преда је свом суседу, а фаличну банкноту уништи. Питање је сада, да ли је тај трговац што изгубио на том пазару или не. Ако је изгубио, колико и шта је изгубио? — Правилно решење овога задатка донећемо у идућем броју нашег листа и имена оних, који су ово загонетно питање коректно решили, односно књижевне податке тачно саставили.

П. Д.

Све теке за једноставно и двојно књиговодство са српским текстом (натписом), могу се од 1. новембра о. г. п. р. добити код Новосадске Трговачке Омладине. Међу тим текама има:

Инвентар (пагинирано и фолирано).

Благајница (пагинирано и фолирано).

Дневник (са 2 рубрике).

Благајнички дневник* (са 3 рубрике).

Извод главне књиге* (са 4 и 8 рубрика).

Главна књига* (са једном и двама рубрикама).

Шконтро робе* (који се може употребити и за ефекте и валуте).

Шконтро меница* (засебно за акцепте а засебно за римесе).

Цена је са звездicom означеном 10 потура а осталима 6 потура по табаку, поштарину купац сам сноси.

Нове банке од 20 круна. Званичан лист јавља, да ће Аустро-Угарска Банка повући садање банкноте од 20 круна, које су у промет ступиле 2. јануара 1907. године. Нове банкноте од 20 круна ушле су у промет 29. септ., старе ће бити у промету до 31. децембра о. г. Нове банкноте су 150 милиметара широке а 90 милиметара високе, — датирани су 2. јануара 1913., — а боја им је плава-црвено-зелена. Потписао је гувернер Аустро-Угарске Банке Поповић, саветник Голд и тајник Прангер.

На завршетку нашег листа, кад су корице биле отштампане, добили смо овај оглас: „Помоћник за помодно-мануфактурну и кратке робе трговину, вјешт аранжирању излога потребан је радњи Браће Стојковића у Сарајеву“.

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

Вести са берзе.

Положај на Балкану се стварно побољшао. Срби су са Арнаутима брзо свршили, док међутим борба Црногораца и Арнаута још увек траје, досад са променљивом срећом. Несугласице Турака и Грка изгледа да су на путу мирнога решења.

Све ово даје нам основа да верујемо у скори свршетак балканских ратова. Разуме се да изненађења нису искључена.

Али то побољшање на политичком пољу није изазвало побољшање на привредном пољу. Новчана пијаца је врло жалосна, а снижење немачког каматњака за овај месец је искључено.

Енглеска банка је повисила каматњак на 5% из разлога што јој силно злато извукоше Немачка, Индија и Египат. Међутим није искључено, да ће га са још 1/2% повисити. Остале континенталне банке, нарочито Француска, гледаће да овај корак Енглеске — у личном интересу — избегну, па ма и по цену свога злата. Јер Фнанцуска има највећег интереса, да садања стега новца не пређе на тежу демисију (скромност) те зајмовни рад онемогући.

У Лондону се — успркос подигнуте каматне стопе — још увек налазе капиталисте, који ризико нових зајмова на себе примају.

Али у Француској се прометни рад потпуно умирио. Капиталисте још увек држе руке над својим џеповима услед чега се сви зајмовни објекти сретају са врло великим тешкоћама, тако, да се често морамо питати: па куда се дева то француско богатство? и неће ли се можда та штедња — ове задње године — са губитком редуцирати? То питање си можемо само тако протумачити, да француски министар финансије недозвољава давање већих зајмова иностранцима, док се интерни (унутрашњи, домаћи) зајмови — али у првом реду државни — потпуно не удовоље.

Према овоме свему изгледа на опште привредно побољшање још су увек слаби.

Разно.

Мисли „о васпитању“ (владање над самим собом).

Човек који зна владати над самим собом, јесте створење, које гледа и пред собом и за собом. Шекспир.

Много и много од онога што је добро у човечанству има се захвалити стрпљењу, истрајности и уздржљивости.

Џ. Херберт.

Двадесет од сто грешних пожуа, које понижавају друштво и које кад се напусте, прелазе у грозне преступе, свеле би се на неосетне размере, кад би се људи учили чврстој дисциплини, поштовању и контролисању себе самих. Сталним вежањем у овима, чистота ума и срца постаје обична ствар. Смајлс.

Личне среће ради потребно је да људи пазе шта ће радити и шта ће говорити. Има речи, које ударају жешће од ударца, и људи могу изговарати ножеве не имајући их у рукама. Језик може да убоду горе од копља. За то и у говору покажи владање над самим собом. Смајлс.

Или ћути, или реци шта боље од ћутања.

Питагора.

Или говори паметно, или ћути мудро. Џ. Херберт.

Боље је и сасвим ћутати, него ли и саму истину пакосно изговорити, јер то је као кад у какво добро јело помешаш рђав сос. Сан Франси де Сал.

Ако хећемо да смо на миру са светом и да задобијемо његово поштовање, онда морамо пазити и на његову личну страну. Сваки човек има по нешто лично свога и особитога у понашању и карактеру, — стога ваља имати стрпљења са људима, ако хоћемо да и они имају с нама. Смајлс.

Никакав закон, устав, и никакво оружје не може се тиранину — алкохолу одупрети, све док људи сами од своје воље пристају да му буду робови. Једина сила која овог тиранина побеђује, то је морал хришћански, поштовање себе самог, зауздавање страсти, моћ владања над самим собом.

Није онај сиромаш, чија су средства мала, већ онај, чије су жеље неограничене; а сваки је онај богат чији су трошкови мањи од потреба. Смајлс.

Човек, који прави дугове, а знаде унапред да их не може платити, а прави их да би се могао одржати на некој висини, у души је исто онако непоштен као и онај, који вам отворено џепове отвара. Смајлс.

Она жудња људска, да се има нешто што се не може заслужити, и да буде нешто, што се са правом не може бити, корен је сваког неморала. Шафебер.

Најозбиљније је мерило истине: правити се невешт, кад нешто личи на увреду, а брз и гостоприман, кад лепо осећање из туђих речи веје. Јер ако узмемо баш да нам је когод и противан, извесно је да ћемо га пре победити хладнокрвношћу него ли пргавошћу. Џ. Херберт.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

ОМЛАДИНЦУ ГАВРИ у Р. Чудимо се, да нас за значај тако познатих речи питате, у осталом ево Вам разјашњења:

Меркур је планета, која је сунцу најближа, — У старих Римљана боговски гласник, бог трговини.

Феникс или Феник је баснословна чудотворна птица, за коју веле, да живи пет стотина година па онда сама себи спреми боравиште, сагори се и из свог пепела васкресне подмлађена.

Харон (а не Хареон) то је возар, што је упокојене душе превозио преко река у даљем свету.

Хермелин, је велика северна ласица, лети мрко црвена (осим црвенога врха на репу), зими бела, а и скупце на јој бунда.

ОМЛАДИНЦУ П. У. у РУМИ. На нас упућена питања одговарамо — из принципа — само онима, који у свом писму за тражени одговор и марку прикључе.

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

Властник:
СТЕВАН Л. ГАВАНСКИ

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/2 годину 6 Кр.
на 1/2 године 3 »
на 1/4 године 2 »
Поједини бројеви 10 пот.

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Неплаћена писма не примају се.
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује, рачунају се јефтиније.

Одговорни уредник:

БОКА РАДУЛОВИЋ.

† БОКА МИХАЈЛОВИЋ, учитељ Новосадски.

Ноћу између 22. и 23. августа по н. к. испустио је своју племениту душу, престало је да куца српско срце Ђоке Михајловића срп. нар. учитеља новосадског. Смрћу покојниковом изгубио је срп. народ опет једнога свога заслужнога сина, српска књижевност свога неуморна раденика, а српска школа и учитељство свога пријатеља и борца, који је до смрти неуморно радио на напретку школе и угледу учитељском.

Покојник је по својој спреми, по својој вредноћи и по своме светлоте карактеру спадао у прве редове нашег учитељства. Својим отвореним и поштеним радом искочио је на површину, те га је српско учитељство сматрало као свога вођу, за њиме је следило и у раду га потпомагало. Звезда водиља у животу и раду му била је, да види подигнуто нар. учитељство на ономе степену, на којем би по своме позиву и раду требало да се налази; тежио је да наше учитељство буде што самосталније и независније, да га

истргне испод онога понижавајућег туторства. Али у томе су му чинили многе сметње баш они, који никада нису волели српску школу а још мање спремно, независно и самостално учитељство. Његово се знање, спрема и искуство тражило свуда; највиша наша школска власт чији је био и члан поверовала му је на израду све важније школске послове, које је свагда најбоље израдио имајући у томе раду увек пред очима углед и достојанство срп. учитељства. Ово се власницима није допадало, па су сав свој уплив заложили, само да се Михајловићев предлози и мисли не остваре.

И успело им је! Али само моментено, јер су покојникове мисли и идеје тако ухватиле корена у нашем учитељству, да ово неће мировати док их не оствари и оживотвори, а тиме ће се најбоље одужити сени покојниковој.

Са своје лепе спреме и јавнога рада био је покојни Ђока Михајловић у срп. народу почастиван свима онима почастима, којима наш народ може своје заслужне синове да награди. Тако је био чланом наше највише школске власти; био је члан књижевног одељења Матице Српске, вишегодишњи

председник учитељског збора среза новосадског; члан управног одбора Учитељског Конвикта; председник друштва Натошевић, које је он управо и створио, члан епархијске скупштине бачке и т. д.

Колики је углед и поштовање имао покојник у срп. народу најбоље се видело на упоку му, који је био у прошлу недељу, 24. августа у 5 сати по подне. Онаки се упок не може често видети у Новом Саду. Цвет новосадског грађанства, сва књижевна и просветна друштва и све врсте школа биле су заступљене на овоме упоку. И са стране их је било много нарочито учитеља изасланика који су заступали поједине месне и среске учитељске зборове. Било је и изасланство црквене општине бегечке у којој је покојник учитељствовао.

Покојниковој удовици изјављена су силна саучешћа како од највише школ. власти тако и од многих корпорација и појединаца.

На спроводу је била непрегледна гомила света, који се од покојникова стана кретао према саборној цркви где је одржано опело, на којем је на јектенија одговарало певачко друштво

ПОДЛИСТАК.

ЗАСАВА.

РАТНИК.

Није Врњачка Бања онако жива као прошле године. Нема онога света и народа. Као оно лањске године налегне онај народ оних лепим стазама, где су лепо наредане оне липе, те просипају онај мирис, не знаш куда пре да бациш око: или на онај народ, на ону мешавину; или на оно лепо липје цвеће, што се спустило на ниже, па те запаја оних мирисом истних цветних нектара, груди ти се надимају, а саме речи зборе: дивног ли и божанственог ли мириса!

Другачије ти је брата сада. Не знаш ни сам како ти је. Видиш света, али га је посве мало. Нема ни српских сељака, а наших прецана по готову их и нема, и што нас је било, виђамо се и тек се здравимо мила ради, и одмах се запиткујемо:

— Хоћемо ли дома?

— А што?

— Па ето видиш брата, црни гласови, па све мислим, нећемо моћи кући.

— Не брине ти ништа — вели један њихов — држаћемо ми тебе, док те не пусте, не ћете ти бити лоше у нас.

— Ех! ал' ми би волели да смо код наше куће.

— Па бићеш вала и код твоје.

И она мала пијаца, није онако жива, нема ти брата света; што је млађе и јаче отишло у војску, а остало остарије.

Не видиш брата ни туге, не чујеш ни писка ни јаука, па ипак има нечега тајанственог у овој тишини. Видиш старца, од бриге и туге погнуо се, пустио браду и хода замишљен, узео палицу у руке и затурно их на леђа. Сваког јутра силази он са врх Гоча, са висине од 2000 метара, а даљине од три сата хода, силази да чује шта је ново. Е, да ли каквог гласа отуд од Пирота и Зајечара, где су им деца у ланцу, бију ли се, је ли који рањен, где је у болници? Па кад све распита, диже се и опет на високи Гоч, а пред вече и опет силази, долази пошта и доноси новине, а кад и то чује креће се поноћи и опет на Гоч, да у јутру са зором буде доле, да чује гласак од својих милих тамо са границе. Тако ти је родитељско срце. А да ли и синови имају толико љубави према својим родитељима?

Да ли они појме ту љубав? Можда је појме, ако је пренесу на своју децу, и размишљају о синовљој љубави и дужности према својим родитељима.

Чим сване, народ се купи на пијацу, и одмах ћеш и видети и чути ново.

Видиш ли групу људи и жена, приступи им, и чућеш онај њихов пријатељски и британски разговор. Неко чита писмо, а други слушају и кад се сврши распитивају:

— Ко ли пише?

— Ма ето писа чича-Миланов Стева.

— А окле?

— Па отуд од Пирота.

— Па шта је? Шта вели?

— Па здраво је.

— А бији ли се?

— Јок.

— Е, баш ми догрди ово.

— А што море?

— Како што! Отишло ми четверо њија у војску, и седи и седи тамо ево већ десет месеци. Па док се бијаху са Турчином, али ево од кад седе на бугарској граници па ништа, па или нека се бију или да их пуште кућама, па то ти је. Ја како море. Нема ко да ми ради, знаш женскадија па слабо знаш, а тешка посла.

— Их Мајко моја! Не знаш ли бога ти господине: је ли кренуо Степа?

— Па новине кажу да још није.

— А што чека бога ти? Што не бије ако зна за бога. Ено шта учинише на Криволаку,

»Невен«. На опелу је био и епископат бачки г. Митрофан.

С покојником се код куће опростио г. Гавра Грбић новосадски учитељ, а пред црквом у име књижевног одељења Матице Српске њен секретар г. Тихомир Остојић, а у име учитељства епархијски школски раференат г. Љубомир Лотић. Над отвореним гробом опростио се од покојника у име певачког друштва Невена његов председник г. Јован Живојновић професор, а у име учитељског друштва Натошевића учитељ Ђока Гајин.

Овај величанствени укуп показао је најбоље колико је покојник као народни учитељ имао угледа и уважања како у самоме Новом Саду тако и у Српскоме Народу. Српско учитељство је показало колико жали и оплакује свога доброга и искренога пријатеља и друга, а показаће још и више ако пригрли и што пре у дело приведе мисао, да се оснује заклада, која би носила име покојниково како би му се тиме спомен за сва времена сачувао.

* * *

Мирно почивај трудбениче народни! И ти си доста претрпео у твојем доста кратком животу само зато, што ниси умео да се савијаш пред моћни-ма и силнима; семе које си посејао не ће угинути, него ће га и даље брижљиво неговати српско учитељство, јер ће само тако одужити дуг који ти наше учитељство за твоје труде дугује.

Нека је слава и вечан спомен у српскоме народу Ђоки Михајловићу!

Слава му!

ПОЗИВ.

Коло Занатлијске Омладине у Новом Саду. уз помоћ угледних Срба занатлија из места и околине, као и вештака, живописца и вајара, приређује своју прву *Изложбу Занатско Вештачких Производа* која изложба ће бити у Новом Саду, у недељу 25. августа (7. септембра) до четвртка, Усековања, 29. августа (11. сеп-

изгибоше нам онака деца и јунаци. Али нека, платиће њима Степа.

Генерал Степа Степановић им је уздање.

Ни о чему се не збори само о рату. Суза ти удара кад видиш сељака у оном сукненом и старом оделу, а под тим грубим сукном налази се племенито срце српског сељака »геце«.

— Изгибосмо господине. Гле! Како нам подвалише и поубијаше нас. Али добар је Бог!

А кад дођоше добри гласови, како ли су и онда дивни и узвишени сељаци,

— Има ли ново господине?

— Има, има. Српска војска је потукла Бугаре и заробила је доста Бугара.

— Па што је вајде од тих заробљеника? Не ваља то. Ми смо ти сељаци опет луде.

— А што болан?

— Па ето што! Зароби го, нарани га, на-пој га и пусти га кући.

— А виде ли шта они раде са нашим? Сељак ти не може то. Он ти брате има добро срце, па неће никако да му чини зло. Па ето зато ти сељак наш не ваљо Ал' нека само да не буде бадава.

Тако се проводе дани у ово време у Врњцима.

Беше већ оданило, кад сам дошао на пијаче, док некако друштво се беше окупило у једну гомилицу. Што се купе? Ко је то?

тембра) о. г. у просторијама код Ружичке на паробродској станици. — Свечано отварање изложбе у недељу 25. августа (7. септембра) у 9 сати пре подне у присуству изасланика привредних и просветних наших и страних друштава. — Затим настаје разгледање предмета на изложби. — У подне заједнички ручак изложника и гостију. — Увече биће свечаност за изложнике и госте у просторијама Српског Сокола у згради Грандалфилиног сиротишта, уз суделовање српског занатлијског певачког друштва »Невен«-а са предавањем, живом сликом, свирањем и играњем. — Поштовано грађанство и све наше привредне и просветне установе најучтивije се позивају на изложбу, где ће бити изложени сваковрсни занатлијски и уметнички предмети, као и женски ручни радови. — На свима радовима биће изложена цена и име творца. — Изложба биће отворена дневно од 8 ујутру до 6 у вече. — Улаз на изложбу 50 потура од особе. Добровољни прилози за покриће изложбених трошкова примаће се са захвалношћу и објавиће се у листу »Занатлијско Коло«. — На Усековање, последњи дан изложбе, у 11 сати пре подне, делиће се дипломе-похвалнице излагачима извршних радова.

Управа Кола Занатлијске Омладине у Н. Саду.

ПРЕМА СПОМЕНИКУ ВОЖДА КАРАЂОРЂА.

Била је то величанствена слава у Београду при открићу споменика великога Војда Карађорђа. Ту су споменути и класични стихови Његушеви на великога Војда. Али има и врло значајан епиграм једнога од најстаријих српских писаца на слиму Карађорђевићу, а то је епиграм познатог Јована Хаџића-Светића, великога поштоваоца Војда Карађорђа. Хаџић-Светић читавага се века живо борио пером за успомену на Карађорђа про-

— Ратник.

Приђох ближе.

Долазе старији, прилазе му, рукују се.

— Здраво мирно.

— Ето вала Богу,

Прилазе му женска чељад, рукују се и љубе га у руку. Да! То је ратник.

Дошао је из ланца на неколико дана, довео је своје домаће ствари у ред и враћа се на своје место. Средњег стаса, плав, бркова омањих, здрав као бор.

На рамену му је брзометка, о појасу вешклија, а на леђи му је омањи цак и у њему преобука и рана. Стао је да дахне, је долази са села.

— Зе камо ћеш Радоје?

— За Пирот.

— Молим те, да понесеш ово пар чарапе.

— Не мари, метни их бога ти овде у ови цак на леђи.

— Па молим те, понеси ми и ово неколико пара.

— Колико је?

— Па ово пет динара. Запиши молим те. И не заборави. Поздрави га, молим те.

И сви га моле, да понесе по нешто, и мало паре.

И он прима, да понесе оној својој браћи. Ево ти и чича-Јове Стевановића. Опремно

тив потоње струје, која је овладала против те успомене у Србији.

Јован Хаџић-Светић је године 1838. у Београду обнародовао у славу Карађорђевићу епиграм, који овако гласи:

НАДПИС НА ОБРАЗ КАРАЂОРЂА.

Ти, која месец мишицом обараш,
И сунце вери, отечеству ствараш,
Прими нам венац, о јуначка главо,
Слободе снаго, Српска рода славо!
У Београду 1838.

Јован Хаџић-Светић.

Вести из места.

Скупштина Сентомашке политичке општине. Скупштинска седница је јуче одржана са дневним редом: Издавање зидања сиротишта. Исход ће мо у идућем броју донети.

Парастос. Женска Задруга српкиња Сентомашкиња давала је јуче парастос њеним умрлим чланицама.

Резања свечарског колача. Женска Задруга Српкиња Сентомашкиња прославила је на дан велике госпојине своју крсну славу. После литургије у дворани српске читаонице резале су свечарски колач гђе. Зорка Стеве Дунђерског председница и Милева Нестора Белића одборница Женске Задруге и председница Девојачког Кола.

Венчање. Данас у недељу после св. литургије венчаће се у овдашњој српској православној цркви гђца Смиља Петровић, кћи пок. Јована Петровића бившег учитеља туријског са свршеним богословом г. Живком Кумановићем. Младенцима на прагу брачнога живота желимо божји благослов и најлепшу срећу!

Српско Народно позорише. Народно позориште није било код нас још од 1903 године. Истина више пута је хтело доћи у Сентомаш, но услед хрђавих материјалних прилика местни одбор није смео загарантовати, да ће друштво без дефицита моћи отићи.

је четири сина у бој, а он је остао, да проводи своје старе дане.

— Помоз Бог Радоје. Здраво.

— Здраво чича Јово,

Седина је пала по њему, а сад је и браду пустио. Крупне му очи изгубиле онај сјај, а суза му се засја у оку:

— Куд ћеш Радоје?

Сви се ућуташе.

— Идем за Пирот чича.

— Па молим те Радоје понеси ово десет динара, подај му нека му се нађе. Моли те реци му, да ништа не брине, овде је све мирно и добро и нека ми се јави. Поздрави га много и нека ми пише да знам како је. Нека вам је са срећом, а и ти Радоје кад поћеш, да нам се и опет вратиш здраво.

Окренух се од њега, да невиди сузе моје. И нека жене дижу мараме и бришу сузе а Радоје само рече:

— Хоћу чича.

И пође. Здрависти се с њиме, а он одлази на границу, оставља своје миле и драге. Оће ли им се вратити у топли загрљај. Оће ли га изгледати нејака и незбринута дечица. Ратник је, а хоће ли жив доћи. Бог зна.

Сентомаш, на Петровдан.

Баба

Ми знамо много мањих места, где позориште сваке 2—3 године одлази и свагда са суфизитом. Но како? Тако што се њихова интелигенција побрине и за то, да се сваки може претплатити на неколико представа на следећи начин:

Определили су месечну штедњу тако да за годину дана сваки члан има толико уплаћену своту, да се може претплатити на неколико представа.

Небили и ми могли тако што учинити?

Покушајмо!

— **Срби позор!** Приближује се јесење доба, када се Срби из свију, крајева стичу у Сентомаш. Па онда и паразују. *Остави свој новац код Србина*, јер туђин му неће оставити. Тешко оном Србину, који не зна своју српску дужност! Ко ће помоћи Србина, ако не Србин, ко ће посетити Србина трговца, ако не Србин, а ко треба Србина боље, солидније да послужи, него Србин трговац? Зато, *Србине купуј код Србина трговца, а Србин трговац треба да солидно и добро послужи Србина купца*. Кад полазиш у коју трговину, *прво погледај фирму па онда улази!* Сваком српском потуром, која отида у туђе руке, закинули смо српски народ. Ко противно од овога ради, издајник је свога народа!

Бесплатан течај кројачима. Технолошки музеум изашаље стручног учитеља каквог заната, где најмање 15 пријављених ученика има.

Како дознајемо из занатлијске омадине 15 кројача се пријавило на слушање бесплатног курса

Изаслат ће бити од стране Технолошког Музеума свакако Србин Та-насија Белеслијин из Новог Сада.

Колера. Прошле недеље је напрасно умрла овде девојка Виктора Шендула и лечници констатоваше сумњу колере. Дроб је послат бактериолошким заводу на испит.

Познато је, да бациле од колере најрадије станује у ђубришту, па знајући чистоту Сентомаша, није чудо ако се обистини случај колере.

Да ли општина чини какве кораке у погледу чистоће?

Занатлијска мировина. Будимештанска занатлијска задруга капочела је животно питање занатлија у погледу њихове мировине. У нашој држави има око 600.000 занатлија, чију би мировинску установу са моралном и материјалном помоћу државе имали основати.

Сваки самосталан занатлија био би приморан бити члан исте установе а уплате под теретом егзекуције имао би обављати.

У овој ствари ће бити скупштина у Пешти друге половине Октобра месеца

Вести са стране.

Дугопрста плавуша. Непријатна ствар догодила се недавно једном пештанском жељезн. чиновнику, кад је био у Сегедину. Упозна се у једној отменој кавани, са неком лепом плавушом, те му ова после његова дуга удварања, најзад дозволи, да је отпрати кући. Одвезу се колима у њен елегантни стан, где му плавуша понуди ци-

гарету, коју »пресретни« чиновник наравно попуши, али затим одједаред — обнесвесне. Другога јутра нађу га у једној оближњој шумици, где му свест, истина била повратила, али зато је нестало било златног сахата, новчаника и сребрне табакере. Сада редарство трага за лепом, али дугопрстом плавушом.

— **У Вел. Бечкереку** је последник Јован Тот, Мађар, убио своју жену и на преслушању изјавио је, да ју је убио што је много говорила, те није више могао да поднесе њена торокања.

— **У околини Дебра**, у Старој Србији, наишли су на нов, јак сумповит извор. Вода је слична оној у Рибарској Бањи.

Експресни воз и аероплан. Американски пилота Вуд недавно је покушао, да се утркује са експресним возом на дужини од 225 енгл. миља. И он би потпуно био и успео и добио би ову интересантну трку, да му мотор није добио погрешку 23 миље пред циљем, те је морао предати утакмицу. Полазак је био у Њујорку. Вуд је читави 6 минута дао предности експресном возу а у Вилмингтону 168 килом. од Њујорка, већ је био увелико прстигао жељезницу. Али, летећи над балтиморским творницама, изгуби пут у оном диму и пари, морао се нагло спустити са 7000 стопа висине на 4000, и ту му се нешто на апарату поквари. На земљу се још спустио глатко, али није био више у стању да настави и доврши утакмицу.

Борба с медведом. О потресној ловачкој згоди јављају из Рожакеећа. У липтавским шумама ловио је ових дана јелене гроф Сефрид, али одједаред, место очекиване дивљачи, искресне предањ грдан медвед. Гроф се још није био ни прибрао, али медвед се окрете и поче бежати. Шумар, који је пратио грофа, испали куглу и прилично рани медведа и сад се упуте за њим у потеру, по крвавом трагу, који је на путу остао. Међутим се било већ подобро смрчило и одједаред, изненада, иза једног великог грма искресне рањен медвед и сбори на земљу шумара. Шумар се брзо лати ножа али није ништа могао, јер слободна му је била само глава и једна рука. Гроф се такођер брзо лати пушке, али медвед, како је изненада искрснуо, исто тако опет неочекивано нестаете. Шумар, иако лако рањен, оде кући, изгубивши вољу за даљу потеру, а гроф се крене даље да трага за медведом. Али трагови крви бивали су све слабији, те је гроф мислио да је рана медвеђа незнатна и да зато ипак не би било саветно, у ноћној тмини још се једаред састати са медведом. Зато се врати кући и зором крене опет у шуму, са три пратиоца. Пси пронађу лако траг и у једном шипрагу нађоше медведа — мртва. Била је то матора животиња. Кугла му је пројурила кроз цело тело и чудо је, да је могао још, тако рањен, једно време живети и нападати чак. Шумар је изван сваке животне опасности.

Српска слава у Сентандрији. Пишу нам из Сентандрије: »О Преображењу ове године проведена је свечано црквена слава св. преображенског храма у Сентандрији. Ова је слава одвојена од осталих свијух свечаношћу, јер је у њојзи узео учешће и Њ. Ви-

сокопреосвештенство, г. епископат будимски, др. Георгије Зубковић, који је реченога дана у поменутом светом храму сложио свечану архијерејску литургију уз асистенцију више свештеника. На богослужењу се искупио силан народ из места и околине, које је свога владику и при доласку у св. храм и по одласку из њега најсрданије поздрављао, што сведочи, да о-вамошњи српски народ у својем епископу гледа правога архипастира и поглавицу народног. После богослужења било је свећење водике у просторијама певачког друштва »Јавора«, којом је приликом друштвени председник високопречасни г. прота Стеван Чампраг поздравио присутног г. епископа и остале госте лепим говором. Као сваке, тако је и ове године част славског кума обнашао пресветли г. Стеван В. Поповић дворски саветник и земаљски посланик, који је после председникова поздрава, одржао свој китњаста говор пун свежега полета и прожет истинским српским родољубивим осећајима, којим је све присутне до срца гануо. После подне је милина била гледати српско народно весеље у порти преображенске цркве, где се време уз свирку, игру и песму проводило у неутегнутом расположењу. Ко је чуо и видео ово право српско весеље, тај је заборавио, да се налази на крајњој граници угарскога Српства, већ је мислио, да је негде у Срему, у срцу чистога српскога живља. Нека је зато част и признање свима онима, који се живо труде око тога, да и на овој мртвој стражи Српства, српски живаљ буде и остане у правом смислу српски и православни.«

XI. ИСКАЗ.

О прилозима за градњу 14 школски зграда у будимској епархији. После 15/28. октобра 1912. год. када је о овим прилозима Х. изказ обнародован, послали су своје прилоге до данас потписаној управи:

Јован Трбојевић прота лички у Медаку скупио од општина: у Медаку 10 К. Почитељу 10 К. Грачацу 10 К. Горњем Грачацу 10 К. Мазнину 10 К. Долани Личкој 10 К. Сувају 10. Србу 10 К. Огрецу 10 К. Зрмањи 10 К. Црквеној општина у Бали 50 К. Александар и Павла Јојкић за спомен пок. родитеља Гавре и Матроне Јојкић и брата и. Васе Јојкића у Турји 69 К. Арсен Поповића у Меленцима 50 К. Србобран од јермонаха Германа Јојкића и другови 15 К. Меланија пл. Бота у Јарковцу скупила у Панчеву и Бечкереку 170 К. Школска деца у Сентандрији место венца пок. шко другу 5 К. 40 ф. Стеван Јовановић у Пргомелу вид. дар 1 К. Никола Петровић велепоседник у Будиму 100 К. Максим Станоловић у Берексонетету 10 К. Цркв. општина Пешти 5000 К. Цркв. општина у Будиму 7000 К. Цркв. општина у Вел. Зденци 12 К. Политичка општина у Мошорину 100 К, Србобран од: Стеве Мркаља из Брђана 11 К. 66. ф. Срп. хрв. пчелара из Сушака 50 К. Петра Радаковића из Земуна 82 К. Николе Дракулића из Врела вид. дар. 13 К. Цркв. општина у Грубишномпољу тас 3 К. Ј. Марковић парох у Грубишномпољу вид. дар 7 К. Ц. општина у Вођину тас 10 К. Цркв. у Субатици 4 К. Милан Ђ. Ђосић учитељ у Нов. Саду од школ. деце 54 К. 30 ф. Србобран вид. дар, од више њих 40 К. 76 ф. Радивој Бикар парох у Пешти скупио 109 К. Исти од Ивана Стојковића 15 К, Цркв. општини у Грабовцу 10 К. Иста у Вршцу 40 К. 08 ф.

